

Iskaj vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Ameriška kulturna slika.

Najeti vohuni so zopet odkrili zaroto?

VOJNA VJETNIKA POBEGNILA. — ŽELEZNIŠKE TRAOČNICE GREGO V SIBIRIJO. — SRAMELJIVOST AMERIČANOV JE OBČUDOVANJA VREDNA! — SADEŽ GNJE NA POLJU, DA BO VEČJI PROFIT. — ZGODOVINSKA JEŅA PRODANA. — V CLEVELANDU IZGANJAJO PROSTITUCIJO PO AMERIŠKEM NAČINU. — RAJŠE DESET DNI V ZAPOR, KOT PLAČATI DESET DOLARJEV DENARNE GLOBE.

Umori v okraju Allegheny se množe.

Washington, D. C., 1. septembra. — Konzularno poročilo se glasi, da je Rheinische Westfaelische Zeitung prinesla sledečo: "Ne vzklikajmo se s Zdrženimi državami, radi tega naj se državljanje ne detele, če se jih vjame v bližini s orožjem smatra za maroderje in ustrelj."

New York, 1. septembra. — V neki majhni tovarni za škatlje iz Hartona je eksplodirala bomba v letu. Nihče ni bil ranjen.

Najeti klateži in barabe še vedno kaj delajo, da dokažejo svojo potrebo v štrajku.

Lima, O., 31. avg. — Drhal, broječa 5.000 oseb, oborožena s lovskimi puškami in samokresi, je obkolila okrajno ječo, da linča namoreca Charles Danielsa, ki je obdolžen, da je napadel neko beopozno ženo.

Drhal je prisilila šerifovo ženo, da je odprla ječo, dasiravno je ženo zatrjevala, da je šerif jetnika odvedel v državno bolnišnico.

Ko se je šerif vrnil ob devetih domov, je drhal padla po njem. Dejala mu je vrv okrog vratu in ga vlačila po cesti, dokler ni poredal, da je jetnika odpeljal v Ottavo.

Zlaj je drhal s šerifom kot jetnikom drvila v Ottavo, da se na njem človeške krvi, in ko je dospela tje, je izvedela, da jetnika ni več tamkaj. Oblasti v Ottawo so najbrž izvedle, da prihaja podvjavna drhal in odvede so za namoreca drugam. V Ottawo je šerif odšel drhal in je sedaj v oskrbi zdravnik. Drhal mu je zlomila dve reber in dobil je druge poškodbe.

Policija v Limi ni bila kos drhal in ko so ognujeasci prišli peletji na pomoč, je drhal že zapustila mesto.

Kapitalistično časopisje, ki vpije po beričih in sodiščih, še štrajkari kakemu najetemu klatežu, ki ima že par umorov in tatv na vesti, je las skriva na glavo, nima za ta dogodek grajalne besede.

Detroit, O., dne 30. avgusta. — Zarotniki in dinamitardi zopet delajo v možganih kanadskih oblastih, kar potrjuje ravnokar sem prinesla vest. V Walkersvillu, Ont., so aretirali nekoga P. Bjerliha, ki se je rodil v Avstriji. Oblasti pravijo, da jim je dobro znana revolucionarna tveklja podala podatke, da je Bjerlich hotel pogotiti železniške tovarene za strelivo v Zdrženih državah in v Kanadi.

Bjerlich, ki dela za kanadsko Canadian Bridge Company v Walkersvillu, trdi, da se je o zaroti rodila le v detektivskih možganih. Temu naobrat izjavlja volunska tvrdka, da Bjerlich prej delal v neki tovarni delo po nalogu "zarotni" da prinese barvi za barvanje od znotraj kemično da granate eksplodirajo in skrivnostno izjavlja, da Bjerlich misterij, zakaj je ekakala munijska na Black Tom v New Yorku.

Detektivske tvrdke na Bjerlich z normalnimi imi, da hoče vohunsko na vsak način zaslužiti, četudi spravi par nečestitih denarjev. Kapitalisti izjavljajo volunsko tvrdko, da Bjerlich odsluži na rame dru-

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Če je organizacija močna, postajajo kapitalisti mehki.

Policijski načelnik si domišlja, da je paša na Turškem.

Razno o ugrozajočih železničarski stavki.

Kapitalisti postajajo mehki. Seattle, Wash., 31. avgusta. — Prve dni niso kapitalisti — lastniki ladij in velike eksportne tvrdke — hoteli nič slišati o kakšnem pogajanju, ko je izbruhnila stavka pristanišnih delavcev. Prepričani so bili, da zlomijo stavko s strahoviščem in s pomočjo sodišč.

Najeti so najslabše drhal, ki so jo dobi na pacifični obali, kakršne se človek boji srečati ponoči, da čuva njih interese in provocira na najnesramnejši način stavkarje. Zatekli so se k sodišču, da jim pridejo na pomoč s sodnijskimi prepovedmi. Vsa ta sredstva niso za nič, premaknile zmago na kapitalistično stran. Štrajkarji so ostali trdni, med njimi ni bilo odajalec, če se odlože par strahopetov in liznov, ki se jih sekajo na prstih obeh rok. Kapitalisti so morali zgubiti nekaj tisočakov, preden so prišli do spoznanja, da je zanje najboljšje, če se pobotajo s štrajkaječimi delavci. In kapitalisti so prišli in rekli, da so pri volji pogajati se z delavci. Delavci niso odbili ponujane roke za spravo in poslali so svoje zastopnike. Vrhila se je do sedaj ena konferenca in kapitalisti so izrekli, da so pri volji izravnanj spor z delavci. Nadaljne konference bodo pokazale, če imajo kapitalisti resno voljo, da se odlože za neobnavljanje na delo.

Policijski načelnik se obnaša kot turški paša. New Haven, Conn., 31. avgusta. — Vse mesto je razburjeno in vznemirjeno radi obnašanja policijskega načelnika Smitha, ki nastopa kot turški paša v svojem pašaliku. Prepovedal je shod štrajkaječim strojnikom na Henry Squaru blizu podjetja Winchester Repeating Arms Company. Pet tisoč stavkarjev je zavalovalo v policijski kordon in ga večkrat pritisnilo k steni. Malo je manjkalo, da niso nasokčili z golimi pestmi ogromni policijski motorni voz, v katerega so odpravili dva voditelja stavke. "Aretirani so bili organizatorja Harry J. Gill, Fred Cederholm in George Denusaa, roodm Litvin in brusleec po poklicu.

Ob 12.30 popoldne je bilo na Henry Squaru okoli 5000 delavcev, večina štrajkarjev Winchesterstrovega sindikata.

Gillu, Wickhamu in Cederholmu je policijski načelnik prepovedal obdržavati shod. Svoj feriman je utemeljil po našemu avstrijskih okrajnih glavarjev in policijskih ravnateljev, da bi shod ovrta promet. Wickham je šel v sredo ljudske množice in tako obrnil pozornost policije nase.

Gill je stopil na odprt avtoomnibus in pričel govoriti. Komaj je spregovoril tuest beser, je k njemu pristopil policijski saržent in ga vprašal, če ima oblastveno dovoljenje. Gill mu je rekel, da ga nima, in saržent mu je dejal, da ne more govoriti.

"Govoril bom vseeno", je odgovoril Gill.

"Aretiral vas bom," je pripomnil saržent.

Gill se je na to obrnil proti ljudstvu in dejal:

Ravno sedaj me je obvestil saržent, da nimam kot ameriški državljan pravice do svobode govora, ki je zajamčena v ustavi."

V tem trenutku ga je saržent aretirjal in policaji so ga obkolili, da ga odvedejo do bližnjega policijskega telefona in pokličejo policijski voz.

Cederholm je skočil na klop v parku. Govoril je komaj eno minuto in policaji so se vsilili vanj kot roj razdraženih aršenov. Tra-

Avstrijci se "prostovoljno" umikajo na skrajšano črto na rumunski fronti.

Kričeča poročila z balkanske fronte so vžihnila.

DIRINDAJ NA VSEH FRONTAH, POROČIL O VAŠNIH OPERACIJAH NI. — MILITARISTIČNA KRIZA V NEMOJJI. — ČOLNIŠKE KAMARILE NA BERLINSKEM DVORU SE POTAPLJA. — SOCIALISTOM V NEMOJJI MAŠE USTA. — ZAVRENIKOVI SE STRAH PRED ŽELEZNIČARSKO STAVKO V AMERIKI. — OBRKVE V MEXIKI PRIDEJO POD VLADNO NADZORSTVO.

Rusi zopet "zmagujejo" na turški fronti.

BERLIN, brezščno prek Bayvilla, 1. septembra. — Rumunska sila, ki so napadle avstrijske položaje so bile odbite. Avstrijske čete so osvojile položaje v hribih.

Bukarešt, prek Londona, 1. septembra. — Policijski komisariji so pod strogo kaznjo prepovedali prodajo alkoholnih pijač na Rumunskem.

Berlin, 1. septembra. — Poročila, da je Turčija napovedala vojno Rumunski, so bila potrjena v brojavkah iz Carigrada.

Invazija Ograke po Rumuneh in militaristična kriza v Nemčiji sta dva faktorja, ki stojita nad vsemi drugimi dogodki zadnjih 48 ur v Evropi.

Senzančne izpremembe v vodstvu nemških armad, ki so sledile intervenciji Rumunake, so zelo varadostile militaristične eksperte v Parizu in Londonu, ki sedijo, da v nemški armadi ni vse v redu. V odločitvi generala Falkenhayna in imenovanju maršala Hindenburga na prvo mesto v generalnem štabu vidijo zavezniški poraz Viljemove dvorne stranke, ki je začrtala do zdaj popolnoma izjalovljeno ofenzivo proti Verdunu, kateri pa je nasprotoval Hindenburg. Spleh se vjemajo vsa poročila, da je vladalo veliko nasprotstvo med Falkenhaynom in Hindenburgom; prvi je imel na svoji strani kaiserja Viljema in ostale dvorjane, drugi pa splošne simpatije ljudstva. Intervencija Rumunake je končno prisilila Viljema, da je žrtvoval Falkenhayna in poveril vodstvo vseh nemških in avstrijskih armad Hindenburgu. Zadnji je takoj zašel delati velike izpremembe. Predvsem poročajo, da bo Hindenburg skočil avstro-nemške fronte, in ako je to res, tedaj se vrši umikanje avstrijske armade iz Sedmograškega po njegovem načrtu. Govori se tudi, da bodo Nemci ostavili trikotnik pri Noyonu na Francozem, v katerega se tako ljuto zaganjajo zavezniški na somški fronti. Ob enem je Hindenburg odslavil okrog trideset nemških in avstrijskih generalov, ki mu niso bili po godu. V obče je razvidno, da bo Hindenburg popolnoma reorganiziral armade centralnih sil in izpremenil fronte v svrhu, da bo ločje tekmoval s številnimi sovražnimi silami.

Rumunska ofenziva v Transilvaniji je v polnem tiru. Dunaj priznava v današnjem poročilu, da se avstrijska armada umiče "po določnem načrtu" in obenem pripravlja avstrijsko javnost na neprijetne vesti, ki bodo sledile umikanju, namreč "da se bo sovražnik kmalu hvallil s okupacijo mest Petrozeny, Kronštata in Kodczy-Vasarhely". Bukarešt pa pravi v svojem prvem uradnem poročilu, da so Rumunski čete oddaljene le še tri milje od Kronštata. Neuradno poročajo iz Bukarešte, da so Rumunski že prodrli 30 milj daleč na Sedmograško; okupirali so šest prelazov čez transilvanske gore na Meji in na nekaterih krajih se Avstriji in Nemci sploh niso dosti ustavljali. Edino pri Orsovi so naleteli Rumunski na začasn odpor — pravi Bukarešt — in tam se vrše vroči topniški dvojevi. V Karpatih go se združili

Rusi z Rumunci. Bolgaraka je dobila od Rumunije ultimatum, da mora takoj ostaviti arhako Mecedonijo. Dasiravno je bilo pričakovati že v pondeljek, da bo Bolgaraka napovedala vojno svoji novi sovražnici, se to ni zgodilo in Nemčijo je že skrbelo, da mogoče prevladuje v Sofiji rusofilna politika, ki bi rada preprečila dotiko bolgarskih čet z ruskimi. Toda s ozirom na rumunski ultimatum in z ozirom na dejstvo, da rumunska artilerija bombardira Rušev in druge bolgarske kraje ob Donavi, bo morala Bolgarska odgovoriti z vojno napovedjo. Turčija je napovedala vojno Rumunski vsaraj in po bukarških vesteh bodo turške čete, ki so bile namenjene v Galicijo, ostale na Ogrskem. Iz Bukarešte tudi poročajo, da jih je obhvalil zeppelin in vrzel nekaj bomb, ki pa niso naredile nobene nesreče.

Iz solunske fronte na Grškem ni nobenih posebnih poročil. Bolgarci niti Nemci ne poročajo danes o nobenih vsehah na Balkanu.

Iz Grške prihajajo navadno senzančna poročila. Vest iz Aten se glase, da je izjavil ministrski predsednik Zaimis, da bo resigniral in s njim vred bo odstopil ves neutralni kabinet. Druga vest se glasi, da je kralj ukasal remobilizacijo armade, vased česar je odstopil ves generalni štab izvemal šefa Mosopouless, ki je velik prijatelj zavezniškov. Najbolj senzančna vest pa je — kateri niti v Londonu ne verjamejo — da je véeraj izbruhnila revolucija v Atenah in da je kralj Konstantin pobegnil proti bolgarski fronti, kjer ga čaka straša nemških ulancev; obenem da so zavezniški izkricali večji del armade v Pireju, pristanišče v Atenah, kjer se vrše boji z grškimi vojakov. Iz kasna vseh teh novic, je pometi toliko resnice, da je grški kralj deloma izgubil kontrolo nad svojo armado, ki je razdeljena v dva tabora: eden za zavezniške in drugi za Nemce. Res bo tudi, da je Venizelosova stranka zelo močna, kar lahko povzroči kabinatno krizo s dalekosežnimi posledicami.

Iz francoške, ruske in italijanske fronte ni nič posebnega izvemal lokalnih vspehov na eni ali drugi strani. V Kavkaziji razvijajo Rusi zopet močno ofenzivo in jemljejo Turkom poselje, ki so jih izgubili začetkom tega meseca.

Uradna poročila slede:

RUMUNSKA FRONTA.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj via Berlin, 31. avg. — Na višinah, severno od Orsove, smo odbili rumunske napade. Drugeče se pa naše čete, ki so se nahajale ob meji, umičejo korak za korakom v soglasju načrta, ki je bil izdelan še dolgo časa za slučaj vojne. Sovražnik se bo kmalu hvallil, da je okupiral Petrozeny, Kronštata, in Kodczy-Vasarhely. Na skrajni severni točki fronte so se naše čete spopadle z Rumunci v gorah Gygery. Naša podonavska flotila je razdajala nekaj rumunskih ladij blizu Turnu Magurele in vplenila dva naložena splava, parnik in dva motorna čolna blizu Zimnice.

(Nadaljevanje na 2. strani, 1. stopnja.)

VREME.

Chicago in okolica: — nestanovito in hladnejše v petek, mogoče dež; v soboto deloma oblačno.

Illinois: dež in hladnejše v petek, v soboto deloma oblačno.

Temperatura v Chicagu: najvišja 86, najnižja 62 stopinj.

Washington, Pa., 31. avgusta. — Najeti Allegheny se množe t... morali pa varno letajo pred

(Dolge na 2. strani, 2. kolona)

(Dolge na 2. strani, 1. stopnja.)

Izbija dnevno razen nedelj in praznikov.
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Cene delavcev po dopravnih. Rokopisni za se
vražajo.
Narodnina: Zgodnjane delave (svetn
Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.25 na pol leta
in \$0.50 na tri mesece; Chicago in Boston
\$4.25 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri
mesece.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National
Benefit Society
Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENE NATIONAL
BENEFIT SOCIETY
Advertising rates on agreement
Subscription: United States (except Chi-
cago) and Canada \$3 per year; Chicago and
foreign countries, \$4.50 per year.
Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

All so kapitalisti po- trebni?

Vso ameriško javnost pretresa vprašanje, če bodo železniški uslužbeni v pondeljek zahtevali. Kapitalistični listi slikajo, kako bo v mestih primanjkovalo najpotrebnejšega živeža že po nekaj dneh stavke in da bo velika mesta ogrožala lakota, če stavka traja nekaj tednov. Cene pojdejo živuži kviško, mnogo tovarnarjev bo ustavilo obrat v svojih tovarnah, ker ne bo mogoče prevažati proizvedenega blaga po železnih. Nekateri železn. družbe izdelujejo načrt za naraščajoče embargo. Za strelivo je embargo že večerj stopilo v veljavo, za blago, ki se rado spridi, in živino prične danes. Embargo za drugo blago, ki spada v tretji razred, stopi v veljavo dan kasneje.

Ali bi kapitalistični časniki ali kalni nevarnost na steno, ki ogroža velika mesta in industrijo, če bi vsi železn. magnati, ki so pravi lastniki železnice, nabasali svoje kovčke in se odpeljali v Evropo ali katero drugo letovišče?

Ne!
Železniške kralje bi prav lahko pogrešili, če kužek bi ne zalajal, četudi bi se odločili, da se nikdar več ne vrnejo v Združene države. Če je v mestih dovolj hrane, če lahko industrija razvažajo proizvedeno blago, ni odvisno od tega, kje žive železniški kralji. Nепotrebni so v človeški družbi, od njih ni odvisno, kako bo družba živela in napredovala. In ravnotak kot so nepotrebni železniški kralji, ravnotak ne potrebujemo oljnih kraljev, zemljišnih, premogarskih, jeklarskih, trgovskih in drugih magnatov. Vsi kapitalisti, ki kontrolirajo industrije v Združenih državah, jim lahko obrnejo hrbet in se ne vrnejo nikdar več vanje, kljub temu bo ljudstvo, tisto ljudstvo, ki dela, gara, producira, razvažja in razdeljuje pordukte lahko živelo v blagostanu.

Par kapitalistov, ki sede v upravah kapitalističnih korporacij bolj radi privlačnosti in za parado kot radi dela, bo ljudstvo prav lahko nadomestilo, ki bodo še boljše vodili industrije kot jih vodijo dandanes kapitalisti, ki so za dekoracijo v upravnem svetu.

Nekaj drugega je pa, če zastavka 400,000 železničarjev. Takoj nastane v vsem gospodarstvu nered, ki lahko povzroči velike izgube. Hud udarec bi bil tudi za Združene države, če bi rudarji ali delavci katere druge stroke proglasili splošno stavko. Velika izguba bi zadela Združene države, če bi naenkrat umrlo sto najboljših inženirjev, fizikov, kemikov, električarjev, če bi naenkrat izgubili sto najboljših arhitektov, matematičarjev, pisateljev, profesorjev, zdravnikov, podobarjev, slikarjev. Skoraj nenadomestljiva izguba bi bila če bi poljedelci izjavili, da za leto dni ne obdelujejo polja, rede živine, ne trebijo gozda, se sploh ne dotaknejo dela, ki spada v poljedelsko stroko.

Ljudje, ki delajo, producira, širijo izobrazbo in umetnost, odvrtajo bolezni od ljudi so potrebni za človeško družbo, so pravi Američani, ker brez njih Združene države ne morejo obstati. Če bi teh ljudi ne bilo, bi bile Združene države prazne in puste.

Steber človeške družbe in vsake države so delavci, ki z ročnim in umskim delom skrbijo, da v človeški družbi niesar ne primanjkuje. Pravi lahko pa pogrešali člo-

veška družba kapitaliste, ki se vživajo, kar so drugi z umskim in ročnim delom producirali.

Ugrožajoča stavka železničarjev zopet enkrat odprto potrdi, da svet lahko preživi brez kapitalistov in da jih je treba v interesu ljudstva razlastiti. Kapitalisti ne sejejo in ne žanjejo, vživajo pa vse ugodnosti, ki jih je izdelala delavčeva roka in izumil človeški ženin.

To so ni povedalo in dokazalo enkrat ali dvakrat, ampak že desetokrat. In čas je, da delavci spoznajo to resnico in glasujejo na volilni dan za razlastitev kapitalistov — za kandidate socialistične stranke, ki ima v svojem programu kot končni cilj razlastitev kapitalistov, nadomestitev kapitalistične človeške družbe s socialistično, v kateri delavcem ne bo treba stavkati, da si priborijo človeške delovne razmere.

Grozote in španskih ječ.

Pičle so vesti, ki prihajajo iz Španije v Ameriko. Od časa do časa izve ostali svet, da ima dežela liberalno, demokratično in reformistično konservativno vlado, da je kralj izrekel temu ali onemu strankarskemu šefu svoje zaupanje, da priznava opravičenost na prednega stremljenja ali kaj podobnega. Potem je nekaj časa vse tiho, kakor da je dežela izgnila s sveta, in potem se izve zopet po ovinkih, da je vse pri starem, da se je nemara na vodilnih mestih izmenjalo nekoliko imen, da se pa v sistemu srednjeveške okrutnosti in malomarnosti prav nič ni izpremenilo.

Davno že je znano, da so razmere po španskih ječah izredno podobne ruskim in da spada trpinčenje jetnikov med najodličnejše panoge španskega vladanja in španske uprave. Tako so n. pr. grozote v Montjuicu, kjer so naznanyost bestialno mučili "anarhiste", svoj čas izzyale gnus po vsem svetu. — Da se potolaži tujina, so takrat obljubovali vsakovrstne reforme. Ali vsem poizkušam, da bi se vpeljale človeške razmere, se je zoperstavila konservativna trma, ki smatra take bestialnosti za neizogibno oporo avtoritete.

V Madridu se je kasneje sestavil poseben odbor, ki se hoče boriti za to, da se popravijo te razmere. Marcello Suarez, ki je bil sam med nesrečnimi prebivalci ječe v Oviedu, je več kakor leto dni zbiral dokaze o trpinčenju in okrutnostih po španskih ječah. Dokazano je, da se postopa z jetniki na najbrutalnejši način, in da se izročajo v nezdravih luknjah skoraj smrti od lakote. Sodne razprave se tako zavlačijo, da traja preiskava skoraj vedno po leto dni, pogostoma pa po dve in po tri leta. Lokalni mogotci se znajo na tak način iznebiti svojih nasprotnikov, da povzročajo pod povsem brezpametnimi pretvezami njih aretacijo. Večinoma se zgodi, da oprostijo porotniki te ljudi; ali med tem so bili vendar leta in leta oropani svoje svobode in izročeni vsem grozotam ječe.

Omenjeni odbor je sestavil o-klic, ki konstatira celo vrsto krščinov, storjenih nad jetniki, katere so bili pogostoma zaprti le zaradi njih naprednih idej. Med drugim pravi o-klic:
"Ravnatelj neke ječe v Figuerasu po imenu Milena je dal zgraditi podzemeljsko ječo, da se more tam napasti njegova strast. V tej celici, ki jo imenujejo Sibirija, vržejo jetnike in jih bijejo do nezavesti. Potem jih spravljajo v drugo celico, da se jim zaeclijo rane; reveži se morajo postiti, da so popolnoma izstradani, potem pa jim dajejo mizo slano polemovko. Nato jih izročajo mukam ječe. Nekoč so nekoga jetnika pribili na križ. Mož je umrl. Nekemu drugemu so iztaknili oko. Tretjemu so iztrgali kose mesa. Krič ubogih žrtve je bil ališati izven trdnjave. Na prijateljev Marsellino Suarez, ki je uvedel energičen boj zoper te škandale, je bil vzglen v ječo in je tam."

Žal, da ni pričakovati, da bi se na tem polju ukrenilo kaj resnega, dokler ne bo izkidan ves hlev korupcije in inkvizicije, ki obstoja na Španskem.

Washington, D. C., 31. avgusta. Adamsova predloga za osemurni delavnik je izdelana in čo bo vzboto sprejeta, ne bo stavke.

Photo by American Photo Association.
Zavod za slepce v New Yorku. Najtam ko naido čita na glas, slepe žene pletejo, klekajo in opravljajo druga ročna dela.

Iz delavskega sveta.

(Nadaljevanje iz prejšnjega)

Delodajalci iščejo spravo.
New York, 31. avgusta. Stavka delavcev, ki izdelujejo izdelke iz usnja, prav dobro napreduje. Na Manhattanu stavka 80 odstotkov delavcev in praden bo teden minil, bo delo ustavljeno v celni industriji.

Stavka se je izvršila v redu in miru. Na tisoče delavcev je hitro odločilo delo in so korakali v Arlingtonovo dvorano na št. 23 Mark Place. Kakor hitro so bile izvoljene in potrjene stavkovne straže, so odšle v druge delavnice, da pokličejo delavce in delavke iz tovarn.

Pogajanja z delodajalci se vrše v Delavskem templju. Do sedaj je vprašalo trideset delodajalcev, da se sklene mir in ko te vrstijo odhajajo v tisk, so že najhri podpisali pogodbo.

Prava beseda na pravem mestu.
Washington, 31. avgusta. — Kongresnik Buchanan se Illinois je predložil resolucijo, ki nalaga vladi, da takoj prevzame obrat železnice, če železniške družbe ne morejo opravljati železniškega obrata zadovoljivo. Resolucija zahteva, da železničarji delajo le osm ur dnevno, če vlada prevzame obrat, in dobe časopis za nadčas.

Virginia, Minn. 20. avg. — Sheriff Meining vedno zmanjšuje svojo posadko deputijev, ker nimajo kaj početi, ker je vse mirno v stavkovnem okrožju.

Hibbing, Minn. 30. avg. — Tu je vse mirno in ni bilo zadnji čas nikakega piktiranja. "Open pit" delajo baje z polno (!) paro, dočim dela v podzemskih rudnikih le malo delavcev.

Buržoazni listi poročajo, da je organizacija I. W. W. zaprla svojo tamkajšino zadržno prodajalno, ker baje ne more dobiti potrebnih po cenah na debelo. Ena trgovina v Duluthu, od ktere so prej dobivali potrebščine po cenah na debelo, je vposlila stakokaze in vsled tega I. W. W. ne more trgovati z njo.

DOPISI.

Moundsville, W. Va.

Na svojem kupčijakem potovanju tu okoli naletel sem tudi na rojaka John Kuslana v Fort Pitt, kateri kraj se nahaja ravno nasproti Moundsville, preko reke Ohio. Dotični rojak se bavi z različnimi iznajdbami. Tri od teh je dal že patentirati pri različnih vladah. Ena zelo zanimiva stvar je železniški prag, (taji) pri katerem ne bi bilo treba nikakih železjev in vijakov za trdnice in nikakih podlag, trpečen pa bi bil za leta in leta. Eravil mi je, da je imel že velike vsote denarja ponujane za to iznajdbo ampak, da so mu še vse premalo obljubili, on namreč zahteva več milijonov dolarjev za njo. (???) op. ur.) Ti železniški pragovi imajo tudi varnostne naprave, n. pr. če bi vlak ne vozil po pravem tiru, od nasprotni strani, bi dalo takoj signal nasprotnemu vlakcu. Na ta način bi se lahko preprečilo mnogo železniških nesreč. (Kolikor je nam-

mano imajo vse večje železniške družbe v Ameriki na svojih pragrah vpeljane zelo precizne varnostne signale. Da se vkljub temu pripetijo nesreče — je pripisovati nepazljivosti ali pa izmučenosti železniškega osebja, katero se ravno sedaj bori za krajši delavni čas. Veliko nesreč je kriva tudi umazana štedljivost železniških družb. Op. ur)

Dalje mi je rojak Kuslan pravil, da ima patentiran tak ševelj v kterega se noga od pete notri vtakne in ko je noga v ševlju, se na peto pritiska, pa se ševelj kar sam skupaj sprse brez vseh trakov, jermenov, ali gumbov.

Upati je, da podvzet rojak svoje iznajdbe kmalu v promet spravi, ker Amerika je edina dežela, v kateri se lahko kaj koristnega izpelje.

Končujoč se zahvaljujem vsem rojakom, v okolici Wheeling, W. Va., ki so mi šli v vaš ozirih na roko.

M. Krainz, zast. Prosvete.

Chicago, Minn.

Stavka se nadaljuje z vso silo in energijo. Delodajalci stokajo kaj bo, če se jim ne posreči dobiti vsaj v 14 dneh, kaj več skebov, kot jih imajo sedaj po "open pit" ih. Kar je po iznajdbah rudnikov so itak vsi zaprti. Pravijo, da imajo že toliko škode pri teh petih ali šestih skebkih, ki delajo, da bodo primorani še te proč zapoditi in delo popolnoma ustaviti. Baje je kompanija dobila iz Evrope zopet toliko naročil, da ne bi zadoščevalo, če bi se po vseh prodajalnih s polno par delalo. Poskušati hočejo vsa sredstva, da se staknje na kak način prevari in se jih zvrbi nazaj na delo. Pravijo, če se jim to v kratkem ne posreči, prišljeni bodo priznati naše zahteve. Tako se zve od skebake strani.

Vsi nasprotniki organiziranih delavcev namerili so svoje topove sedaj na Chisholm, češ, ako se nam posreči zrušiti to trdnjavo, bodo padle tudi druge.

Angleško pisan časopis začeli so zadnji čas plesti o stavki in naših lokalnih agitatorjih take laži, da se kar kadi. Ali dozdaj se jim njih nakana, da bi zasajali raspor v štrajkarske vrste, še ni posrečila in se jim tudi v prihodnje ne bo. Mi stojimo trdno in neomajeno, kot obmorake akale. Oudijo se nam naš lakoničevalci, češ saj vsaki so naš delavci vendar nekoliko poslušali, sdsj pa nam ti vraži nič ne verujejo. Pravijo, da so mislili, da bo ta stavka le za "špas", zdaj pa vidijo, kako smo jih pritisnili.

Tudi trgovci jokajo, da bodo morali prodati, ali pa iti v druge kraje, če štrajk ne bo kmalu končan. Tu se vidi da je delavec tisti, ki vzdržuje vse. Kaj pomaga železnemu trustu vse neizmerno bogastvo rude in osvežen zemlja, če se delavci vstavijo in nečejo iti po njo! Samo delavci so napolnili železniški kraljev njih blagane s cekini in delavci so bili tisti, ki so vzdrževali male in velike trgovce.

Apelirani na vse stavkajoče rudarje obeh železnih okrožij, da stojijo trdno in neomajeno, ker dan naše zmage se bliža.
Pondrav vsem stavkarjem!
G. B. član I. W. W.

Pueblo, Colo.

Kakšno je življenje delavstva, kakšno človeško, kakšno življenje v splošnem — ali od danes do jutri, ali od žilke do groba! To sem premišljeval ne dolgo tega, ko so tukajšnji Slovenci, Slovence in teh naraščaj imeli od tukajšnjega župnika prirejeno vrtno veselico (social dance) v in okrog cerkve in župnišča. Reklama je bila v korist cerkve seveda. Plesalo se je po vrtičku, kolikor ga je in pa v pritličju cerkve, ali bolje rečeno v peklu. Arhitekt, ki je zgradil cerkev je moral biti gotovo navdahnjen od vseh "nadzemeljakih" moči, da je stlačil vse skupaj v eno poslopje; nebesa, višice, pekel. Na vrhu cerkve, kjer se muči človeški duh o strašnih usakah o posmrtnem življenju, ako ne pridejo v nebese; v sredini višice, kola, kjer se mladina v resnici vzbija z dogmami duševno in telesno v tako stisnjenih prostorih. Na dnu pa dvorana z odrom za dramatične igre, pravi pekel za plesajočo mladino. Kaj so vredne take prireditve? Ali ne ponizujejo našo mladino moralno? Ali ne ubijajo telesnih moči v slabi grahni dvoranah, dvoranah brez oken?

Življenje delavca je tako, da se ga goni k razvedrilu tja, kjer gubeva duševna in telesna moči. Pravega razvedrila ni danes še med delavstvom. Ko si bode delavstvo, (ljudje, človeštvo), gradilo lastne dvorane, po ljudskem okusu, tedaj žele bode deležno pravega razvedrila, prave zabave ne za dobiček gotovih oseb, ampak za splošno izobrazbo. Predno pa bode ljudstvo prišlo do tega, mora biti naboženo in samostojno misleče. Izobrazba v splošnem je prvi pogoj delavskega ljudstva za uspešne boje v danih razmerah. Vse veselice, dandanes prirejene od raznih društev in klubov imajo namen dobičkarstva. Vsa društva (če tudi podporna) morajo se preustrojiti; postati morajo izobrazovalna in prosvetna. Da morejo obstajati, morajo člani prispevati z assessmentom. Jednote tudi obstajajo, pa ne prirerajo nikakih veselje. Prej ali slej se mora predrugačiti naše društveno življenje. Socialne razmere med mesdnimi delavci in rakošno buržoazijo, ter med raznimi verskimi dogmami in istinitostjo silijo, da delavec razmišlja o tem. Ali razumi stvar, dokler ni poučen o nji, je nemogoče. Tako ali tako morajo priti prej ali slej podporna društva na politično in izobrazovalno polje. Saj je politika takorekoč čimtelj vsega življenja v eni državi, v enem obsegu, v eni skupnosti. Kdor ima v rokah te moč, ta je gospodar in vladar skupnosti. Kadar bode delavstvo to spoznalo — se tega naučilo, tedaj bode glasovalo za svoje kandidate in v večini zmagalo, ker nas je 99%, in tedaj bode vselo delavstvo v roke politično moč v splošno korist ljudstva ene države, ene skupnosti. In predno se to doseže se mora delavstva povsem na obraziti. Beseda "izobrazba" pa pomeni, da je izobražen delavec o vsem poučen: da ve o postanku in razpadu držav, republik itd. Da ve o važnih zgodovinskih socialnih bojih, o revolucijah, da ve v splošnem zgodovinski in sedanjni sistem vladajočih faktorjev, da pozna zgodovino in razvoj svojega naroda, in če mogoče vseh civiliziranih narodov, da zamore

pojmiti svetovna telesa v vsem razumeti razliko med vladajočimi (kapitalisti) in izkoriščanimi (proletarci). Da je delavec obrabjen še si potreba, da je znan. Olikanci dandanes pije največ za olikano družbo. Izobražen delavec pa postane nehoti agitator in razširjevalec znanja, tam je naša moč. Socialistična stranka na političnem polju je lajci, edina naša delavska stranka, in kandidate socialistične stranke moramo voliti pri volilnem movernju, če hočemo voliti delavce in da zamoremo razumeti socializem, se ga moramo istoto učiti. Olan socialistične stranke ni mahoma socialist, se ga mora učiti. Klubi socialne stranke bi veliko bolj koristili, če bi vpeljali tečaj za znanje socialnih razmer. — Le potom obrabe je mogoče pripraviti lavako maso v boj za delavske človeške pravice pod današnje sistemom.

Hermine, Pa.

Socialistični klub šte. 69 J. Z. v Hermine No. 1 priredi v boto dne 9. septembra plesno veselico v Delavskem Domu dr. S. N. P. J. Ker je čisti dobiček selica namenjen v svrhu volilne kampanje, vabimo vsa v bližini nahajajoča društva in klube da se veselice vdeležijo, kolikor goče polnoštevilno.

Da se razumemo, čisti dobiček veselice gre za volilno kampanjo na načinu kot je v navadi pri kapitalističnih buržoaznih strankah: za smrdljive cigare, vpijanljivo godlo, kar rabijo omamo nezavednih delavcev, volijo za njih kandidate. Sklad volilno kampanjo bomo mi pebili na ta način, da pomnožimo razširimo našo soc. literaturo, ra kaže pot v boljšo bodočnost, in človeški družbi, ki pa ne obuja nič nemogočega in nedonega.

Za zabavo in izbornu postrepa na veselici bo poskrbljeno. Na danje torej 9. septembra!

J. J.

Chicago, Ill.

Društvo "Danica" je skleno soglasno, da se udeleži vsi slovenskega tabora šte. 16 Moderna Woodmen of America Hoerberjevi dvorani na 21. P. in Blue Island ave. Veselica se bo v pondeljek 4. septembra (lavski praznik.) Člani "Danice" zberejo pri br. Val. Prijate preje salun Antona Mladica, 2348 Blue Island ave točno polodne ob štiri, da odkorak skupno na veselico.

Frank Kosmach, tajnik

Huntington, Ark.

Soc. klub šte. 107 J. S. Huntington, Ark. priredi ob 8. s tukajšnjim amer. soc. klubom velik šhod na 5. in 6. sept. Šhod bode sodruginja Anna Mena najboljših soc. govornikov ameriki, dalje sodrug I. Ham iz Oklahome in več drugih da govornikov. Šhod se bo vrši zapadni strani rudnika šte. lepem senatnem kraju.

Vabimo tem potom vse rojake iz Hartford, Jenny Lind, Greenwood, Arkol in sploh vse njih naselbin, da se tega šhoda obilnem številu vdeležijo. Leto volilno leto in velikega pomena kako bo delavstvo volilo v Torej rojaki, vsi na shod!

Odbo

Thomas, W. Va.

Društvo Domovina, šte. 2 N. P. J. v Thomas, W. Va. priredi dne 8. septembra veliko veselico ob tresh/popoldne, vsaj 50 centov.

Tem potom vabimo slovenske društva iz Thomas, Coketo Davis, W. Va., da se pale vsaj po možnosti vdeležijo in priprejo k lepši zabavi in bolj gromotnemu uspehu. V enakem času jim bomo uslugovrnili. Člane našega društva se morajo opozorja, da se veselice vdeležijo. Šklep zadnje društveno veselice, plača v društveno budo no \$1.00. (Dodaljni člani je po se 50c.)

Za vsestransko postrebo skrbel

Nabirajte naročnike za "Prosveto"!

Za vsakine oglasov ni odne ne upravnistvo ne sredstva

Evropska vojna in vesti iz inozemstva.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Rumunsko poročilo.

Bukarešt via London, 31. avg. — Na zapadni in severni fronti so prekoračile naše čete avstro-ogrsko mejo v nedeljo zvečer in ostanile več točk, med temi Fagatovo in severnozpadno od Gyergo, kjer Kisopelen, zapadno od Gyergo in vas Hosseszufala, tri milje južno od Kronštata. Naša artilerija in vojska bombardira Orsovo, kjer je razstavljena petrolejska postaja. Naš četni artilerijski zbor je prve dni vjel 73 sovražnih vojakov in sedem častnikov. Avstrijska bojna sedma je bombardirala Turp Sedevia, toda morala se je umakniti proti Orsovi pred našim topniškim ognjem. Obenem so naši topovi prepodili avstrijske monitorje, ki so bombardirali Gjurgova.

Nemško poročilo.

Berlin via Sayville (brezlično), 31. avgusta. — Rumunski napadi na ogrski meji so bili večidel odbiti. V prelazu Rothenthurm sta napadla dva rumunska bataljona. Sovražni napadi so naperjeni proti važnim krajem Ogrske, kot so Kronštata, Hermannštata in druge mesta blizo meje.

BALKANSKA FRONTA.

Francoško poročilo.

Solun via Pariz, 31. avg. — Danes se vrši artilerijsko bojevanje na celi črti od Doiranškega jezera do Ljumnice. Sebi nadaljujejo s svojim prodiranjem v smeri proti Vetreniku in vsi bolgarski protinapadi so bili odbiti.

Angleško poročilo.

Solun via London, 31. avg. — Na fronti ob Strumi je sovražnik bombardiral most pri Koprivi, toda naša artilerija je razjedala sovražno baterijo. V torek so naši letalci metali bombe na Dramo in na armadne transporte. V Doidzelli na doiranški fronti so naši topovi razpršili nekaj sovražnih posadk.

RUSKA FRONTA.

Nemško poročilo.

Berlin, 31. avg. — V Karpatih so naše čete reokupirale hribovje Kukul, za katerega so bili, če nekaj tednov vroči boji.

Rusko poročilo.

Petrograd, 31. avg. — Na gorjem Seretu smo odbili sovražne napade. Ravno tako smo odbili napad na Bistrici. V Karpatih, severno od Nadvorne, smo osvobodili vsa Rafailon ob Bistrici in goro Panker blizo ogrske meje. Naše čete so zdaj samó še 17 milj od ogrske meje.

FRANCOŠKA FRONTA.

Nemško poročilo.

Berlin, 31. avg. — Zastor našega ognja je večraj preprečil vse nameravane napade v okolici Somme. Artilerijski bombardement je zelo hud na obeh straneh. Sovražnik se je pripravil za napad na črti Poizeres - Ovilvers med Guillemontom in Maurepauzom, toda naši topovi so mu zadržali pot iz zakopov. Severno od črte smo odbili nekaj angleških oddelkov, ki so prodrli v naše zakope. Na desnem bregu Meuse (Verdun) so se razbili ob našem ognju francoški napadi, ki so bili naperjeni proti našim pozicijam med Fleury in gozdom Chapiere. Južnoistočno od Fleury smo odbili močan sovražni napad. Severno od Anere smo izstrelili sovražni aeroplan in drugoga zapadno od Muelhausena. Dva druga aeroplana sta padla severno od Somme in tretji se je moral spuščati na tla v naši fronti blizo Soissons.

Angleško poročilo.

London, 31. avg. — Južno od Martinpucha smo raztegnili naše čete čez majhen trikotnik in vjeli nekaj milj. Pri drugih operacijah tekem dneva smo vjeli 38 nemških vojakov in 38 avstrijskih. Med Anero in Sommo je naša precej živahna artilerijsko bombardiranje kljub slabemu vremenu. Nemci so dvakrat poskušali napasti v okolici Guillemonta, toda napade smo preprečili.

Francoško poročilo.

Pariz, 31. avg. — Na somški fronti je bila srednja artilerijska baterija. Deležno vreme se na-

deljuje v Loznan, okolice Beilona, so nekateri sovražni oddelki skušali priti v bližino naše črte, ali naši topovi so jih odpodili. Iz drugih krajev fronte ni kaj poročati.

ITALJANSKA FRONTA.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj via Berlin, 31. avg. — Italijani so bili večraj precej aktivni na več krajih fronte. Naši pozicije med Adišo so bile pod neprestanim ognjem težkih topov. Napadi proti gorama Cauriol in Cima di Cese so bili odbiti. Na črti Dolomiti smo se izalovili napadi na Rofedo. V okolici Plave in fronti ob utrtju Soče je skušala sovražna infanterija prodirati blizo Col Santo in Novevasi, ali ni se ji posrečilo.

Italijansko poročilo.

Rim, 31. avg. — Avstrijska artilerija je bombardirala naše pozicije med Adišo in Brento. Granate so padale v Alo, Arsiero in Segho. V okolici Fasso so naši alpinci zavzeli severnoistočno slame gore Cauriol, kjer so vjeli 21 mož in vplenili zakopni mortar. Sovražnik je močno bombardiral te pozicije, ali naša artilerija je odgovarjala z vseh smeri. Na dnu doline pod goro Punta de Forame smo okupirali po vseh smerih napadu zelo utrjene zakope; sovražnik je imel velike izgube in poleg tega smo vjeli 117 mož. Na ostalih krajih fronte so bili topniški dvoboji. Sovražnik je bombardiral Gorica, Valesico in Olivers z majhnimi presledki. Na Krasu smo izravnali našo črto. Avstrijski aeroplani so metali bombe na Alego in Lagoon Morano; nekaj oseb je bilo ranjenih.

TURŠKA FRONTA.

Rusko poročilo.

Petrograd, 31. avgusta. — V večerajšnjih bojih v okolici Ognote smo vjeli 333 Turkov, med temi sedem častnikov in poveljnika bataljona. Obenem smo vplenili dve strojni puški. Južno od jezera Nimregel so se Turki umaknili pod našim pritiskom na hribe v bližini hitliškega prelaza. V smeri proti Mosulu, v okolici Nerija, smo razpršili sovražnika na vse strani.

Militaristična kriza v Nemčiji.

Rotterdam, 31. avgusta. — Iz zanesljivih virov se poroča, da je sedanja militaristična kriza v Berlinu posledica ostrega konflikta med generalom Falkenhaynom in maršalom Hindenburgom zaradi veridanske ofenzive. Hindenburg je odločno nasprotoval vsaki ofenzivi v Franciji, pač pa je hotel, da se nadaljuje ofenziva v Rusiji toliko časa, da bo carjeva armada popolnoma onemogla in nesposobna za vsako napadačo. On je bil pripravljen z vsem za rusko kampanjo in je zahteval od šefa generalnega štaba nadaljnjih pojačanj, toda Falkenhayn mu je odrekal vsako nadaljno pomoč v Rusiji in posledica tega je bila, da je Hindenburg ustavil svoje prodiranje pri Dvini in istočasno je začel krouprinje z napadi na Verdun. Za Falkenhaynom je namreč stal krouprinje, ki je popolnoma odgovoren za kolosalni fiasco pred Verdunom. Vsled tega je padee Falkenhayna velikega pomena in nekateri celo trdijo, da pomeni veliko ponižanje, če ne nevarnost dinastije Hohenzollernov. Edino intervencija Rumunske je prisilila cesarja Viljema, da je končno potegnil na Hindenburgovo stran. Posledica tega je, da zdaj marsikaj močne nemške armade na rusko-rumunsko fronto in obenem je zletelo okrog 30 nemških in avstrijskih generalov, med katerimi je tudi avstrijski general-major Puhalle, ki je branil Kovel v Volhiniji.

Rumunska je prevzela Avstrijo.

Dunaj via Berlin (brezlično), 31. avg. — Dunajsko časopisje piše, da je rumunski ministriki predsednik Rutianski nalagal Avstrijo, ker je še v nedeljo zjutraj zatrljav avstrijskemu poslaniku, da ostane Rumunija neovtrajna, medtem ko je bila vojna napoved že napisana in je čakala samo še potrebnih podpisov. Takaj vlada splošno mnenje, da je Rusija prisilila Rumunijo v vojno. "Fremdenblatt" piše, da je bila Rumunska do devete ure zjutraj zadnja nedeljo še zaveznica Avstrije in Nemčije. Drugi listi pišejo, da je Rumunija dobila do zadnjega časa za premoč in tudi veliko živca iz Nemčije in Avstrije, in ko se je z vsem tem dobro založila, je

pa obrnila hrbet in napovedala vojno.

Socialisti v Nemčiji ne smejo govoriti o miru.

Amsterdam, 31. avg. — "Die Frankfurter Zeitung" poroča, da je vlada prepovedala shod socialistov v Berlinu, na katerem je bil naznanjen kot glavni govornik poslanec Haase in čegar tema je bila mir.

Albanci z zavzetimi.

Solun, 31. avg. — Včeraj se je tukaj izkazal Esad paša, bivši glavni albanski vladar, s svojo armado Albanov, katero je vodil zavzetnik v pomoč pri balkanski kampanji.

Bolgari so vzeli Dramo.

Pariz, 31. avg. — Poročevalec "Matina" brzojavlja, da so Bolgari vzeli mesto Dramo s tremi fortami v grški Macedoniji, ko so premagali grško garnizijo, katere se jim je postavila v bran. Bolgari so vjeli 120 mož garnizije. Drama leži 175 milj severnoistočno od Soluna.

Kajzer v akrobah zaradi Bolgarije.

Pariz, 31. avg. — Iz Geneve, Švica, poročajo, da imajo poluradno poročilo iz Sofije, ki se glasi, da je prejel kralj Ferdinand strogo depešo od cesarja Viljema, kateri pozivlja prvega, da naj zbere vse svoje sile v obdobje sovražnikom Rumunse in zavezniški ofenzivi iz Soluna. Kajzer se namreč boji, da ne bi zopet nadvladali bolgarski liberalci pod vodstvom Gušova in Malinova in pripravili Bolgarsko do separatnega miru.

Obenem se glasi vest iz Sofije, da je bil izvršen značni napad na Bukarešt iz Bolgarske, kjer so Nemci ustanovili postajo za zepeline.

Wilson še ne mara posredovati.

Washington, 31. avg. — Ameriški nevtralni konferenčni odbor v New Yorku je poslal poseben komitej v Washington k predsedniku s prošnjo: da naj izda oklice na nevtralne države v svrhu posredovanja v prid miru. Wilson je pa odgovoril, da časa še ni zrel za ta korak.

Zavezniški se boje izločili od Strajka v Ameriki.

London, 31. avgusta. — "Daily News" piše glede prihajajoče stavke železničarjev v Zedinjenih državah, da bo škodila zavezniškom v Evropi, ker bo v tem slučaju zaostal izvoz municije. Med drugim pravi: "Stavka železničarjev v Ameriki, katere ni mogel preprečiti Wilson, je tako velikanski škoda pomena, da bi mu v mirnem času posvečilo vse evropsko časopisje največ prostora. Strajk, kakor je načrtan, bo paraliziral vse ameriške železnice in to bi imelo slab učinek na izvoz zavezniškega bojnega materiala."

CARRANZA JE VZEL MENIŠKE CERKVE POD VLADNO KONTROLO.

Mexico City, 31. avgusta. — Carranzina vlada je večraj izdala dekret, ki oživlje zakon iz leta 1859, namreč da morajo biti vse cerkve v Mehiki pod direktnim nadzorom vlade. Vsa cerkvena posestva pridejo pod vladno kontrolo. Obenem je Carranza odpravil spoved in razpustil samostane, iz katerih zdaj gonijo menihe in nune, kar jih je še ostalo iz za zadnjih petih let revolucije.

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Green Bay, Wis., 31. avgusta. — V elevatorju Cargill Grain Company, ki je pogorel do tak, je zgorelo 320,000 bušljev ovesa in 30,000 bušljev rži. Škode je na zrnu za \$185,000.

Wichita, Kans., 31. avgusta. — Takaj se je zrušil ožer pri zgradbi novega plavža in štirje delavci so padli dve sto čevljev globoko. Dow Franklin je oblekal mrtev, Willard Shauklin, Tom Seigler in Albert Hohrat so pa dobili težke poškodbe.

Lincoln, Ill., 31. avgusta. — Pri uhodniku v rudniku Latham Coal Co. je v sredo zjutraj ob 7:30 nastal ogenj. Takoj so oguje gasei hiteli k uhodniku, pa so že ogenj pogasili, preden so dospeli na lice mesta. Sreča je bila, da ni ožen nastal ponoči, ker bi bilo blizo 300 delavcev brez dela.

J. Howarda Rayja je napadel ponoči tolovaj in ga tako močno udaril, da mu je zlomil kost v nosu.

Na tračnicah E. & A. železnice so našli blizo Pekin ulice razmesarjeno truplo Charlesa Schillerja iz Franklina, Pa.

William Weber, znani hudoделец, ki je bil v Misouriju obojan v dosmrtno ječo, ker je umoril svojo gospodinjico, je pobegnil iz kaznilnice v Jefferson Cityju. Weber je znan tudi tukaj. Svojebrazno je pobil na tla Frank Froerja, ko je bil na poti v južni rudnik.

Semkaj je prišel A. W. Cubblek, zastopnik Lincoln Water & Light Co., da se posvetuje z E. O. Maš Donaldom glede prevzeta ulične železnice.

Akron, O., 31. avgusta. — Po daljši gonji je policija prijela Harry Meyersa, W. R. Campbella in Mahlona Kraterja. Obtoženi so, da so izpraznili register za gotovino v salunu Duffa.

Kraterja so prijeli že v salunu, ostala dva pa po daljši gonji. Zadržali so šipo, vdrli v salun in iz registra vzeli \$38. Da ne bi bila po poti njih krvi preveč suha, so vzeli s sabo še eno galono ignja.

Atlanta, Ga., 30. avgusta. — V Murrayju so prodali mestno hišo in okrajno ječo na javni dražbi, za pet dolarjev vsako poslopje. Kupil ju je okrajni šolaki svet, da ju ponudi državi za ustanovitev industrijalne šole.

V tej ječi je bil zaprt John Howard Payne, ki je zložil znano pesmico "Home, Sweet Home," ki ni nikdar poznal svojega doma.

Cleveland, O., 31. avgusta. — Dva tolovaja sta oropala na Alken ave Marka Kromika za \$11. Na E. 22. ulici in Payne ave so trije roparji vzeli Karlu Domeku dva dolarja.

Cleveland, O., 31. avgusta. — Tukajnja policija je zopet pričela vojno proti hišam sramote. Na 11733 Euclid ave. so aretirali šest moških in šest žensk.

Za take gonje imajo poseben policijski oddelek. V tem mesecu so aretirali skoraj 500 oseb.

Vse take gonje niso vredne piškavega oreha in z njimi se ne spravi prostitucije s sveta. Če se hoče odpraviti prostitucije, je treba pred vsem spremeniti gospodarske razmere v človeški družbi. Za tako radikalno spremembo pa meščanski moralisti niso in zato je njih boj proti prostituciji podoben boju proti mlinom na sopo.

Richmond, Cal., 31. avgusta. — Kupčija v groceriji Richarda Ferne ne more biti velika, ker je šel rajše deset dni v zapor, kot da bi plačal deset dolarjev denarne globe.

Policajski sodnik Hiram Jacobs ga je obsodil na deset dolarjev denarne globe, ker je priložil desetletnemu Albertu Leeju zausnio, ki mu je nagajal. Rekel je da mu da 48 ur premisleka in če noče plačati denarne globe, da jo lahko odsedi z desetimi dni zopora. Ferne ni dolgo premišljeval. Šel je domov, oblekel najslabšo obleko, zaprl grocerijo in se vrnil na policijsko postajo, da presedi deset dni.

Madison, Ind., 31. avgusta. — V tukajnji okolici je vse na nogah in lovi tri kazence, ki so pobegnili iz ječe v Carrolltonu, Ky. Med kazencei je eden morilec, drug profesionalen vlomilec, tretji je pa sedel, ker je hotel storiti silo svoji svakinji.

Na begu so v Brookburgu oropali prodajalno.

North Yakima, Wash., 31. avg. — Farmarji, ki nade hmelj so silno razburjeni, ker jih zvezna posredovalnica za delo noče preskrbeti z delavci. Od 10. septembra naprej potrebujejo okoli 4000 delavcev za pobiranje hmelja.

Agent Wilson, ki je predstojnik zvezne posredovalnice za delo, pravi, da skušnje v minolem letu dokazujejo, da se ne spleča delavskim družinam obirati hmelja. Lani so se delavci pritožili, da so plače nizke in preostalo ni niti toliko, da bi bili pokriti potni troški v North Yakimo in iz nje. Vsled tega zvezna posredovalnica za delo ne more nase prevzeti odgovornosti, da bi v North Yakima poslala družine obirati hmelj.

Slovenska Narodna

Uredništvo: 9. aprila 1907

Podgorina Jednota

Iskorp. 17. junija 1907 v dr. Ilijiču.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik: John Vogt, box 214, LaSalle, Ill.
 I. Podpredsednik: J. Bratovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kana.
 II. Podpredsednik: Josef Kubelj, 9489 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
 Tajnik: John Verderbar, 2788 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
 Telephone Lawndale 4635.

Blagajnik: Anton J. Trbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
 Zapisnikar: John Molek, 6009 W. 31st St., Chicago, Ill.

NAJBOJNI ODESEK:

Jose Ambrožič, 351 box, Onasburg, Pa.
 Paul Berger, 741—1st St., LaSalle, Ill.
 F. S. Tauchar, 674 Abney Ave., Rock Springs, Wyo.

POŠTNI ODESEK:

Anton Hraet, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
 Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
 Jose Radljak, 679 box, Smithton, Pa.
 Rudolf Plesterčak, 436 box, Bridgeville, Pa.
 Albina Hočvar, 18 Board ave., Detroit, Mich.

UREDESEK "PROSVETA"

Jose Kavertnik, 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VSEBOVNI ODESEK:

F. J. Kara, M. D., 6308 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.
 Vse denarne zadeve in stvari, ki se vložijo glavnemu uradu, se imajo poslati na gl. tajnika.

Priročnice glede narodnega poselovanja na predsednika narodnega odeska Jose Ambrožiča.

Zadeve preprijljive vsobnim predsednikom posebnega odeska, A. Hraeta.

Vse druge stvari, ki imajo stik s "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Columbus, O., 30. avgusta. — V enen samem dnevu je bilo izvršenih štirideset zločinov v mestu od vlompa po do navadne žepne tatvine. Ukradena je bila tudi ena krava s paše in par konj s vozom. Policija je prijela le dva grešnika.

Mesto kljub temu plačuje policijo. Zakaj?

RAD BI IZVEDEL.

Za naslov od John Bradača, kateri je bival pred več leti na Henry, W. Va. in je delal za streljača (Fire boss). Kdor ve za njegov naslov, naj ga naznači na: M. Krauz, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT
 116 W. La Salle St., Chicago.

ki je izdelal načrt na gl. urad S. N. P. J. se priporoča slovencom za izdelovanje stavbinih načrtov.
 Tel. Franklina 6501
 TEL. NA DOMU AUSTIN 25000

NORTH SIDE STATE BANK
 ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

Ima polletno dežer valne polletnih in stare depozite na najvišjih cenah.

Pridajemo 4 odstotne obresti na bančne vloge.

Meina, Konstitucija in Narodna Institucija.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA"

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobro, podaljiva stanja, novice iz starega kraja in Amerike, sploh celoga sveta, zanimive romane in zabavno čtivo.

Narodna stane za celo leto \$3.00, pol leta \$1.50 za Zd. države. Za narodnika izvsn Zd. držav, izvzemši Canade, stane za celo leto \$4.50, za pol leta \$2.25. Ekvnotako stane za celo leto \$4.50 in pol leta \$2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in narodnino pošiljajte na sledeči naslov: **UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.**

Vse pošilje denarne nakazilice — Money Order, bančne draft čoke se naj posilje na "Prosveto" E. N. F. J. Ne rabite osebnih imen!

Naši zastopniki so društveni tajniki.

Vse nadaljnje potegnilje čoke druge volje upravništvo "Prosveto".

EMILE ZOLA: DENAR.

Podoben M - k. (Nadaljevanje)

V tistem trenutku je Karolina proklinjala denar iz globočine svoje užaljene duše, in če bi mogla, z enim samim mahom bi strla ves denar na svetu, kakor bi želel človek, da z enim pritiškom svoje pete stare bolezen, ki neprestano ugroža zdravje na svetu.

"In Vaš oče se je v drugi osemletni?" je ponovila vprašanje po kratkem molku s počasnim in pretiranim glasom v konfuznosti vstajajočih spominov.

Enkrat je bila slišala o drugi Sakardovi ženitvi, pa se ni mogla spomniti, kdo ji je pravil. Najbrž je bila neka prijateljica v ulici Saint-Lazare kmalu potem, ko se je Sakard preselil v enoininasto stanovanje. Slišala je, da je bila ta ženitev le zaradi denarja. Karolina se je vgriznila v ustne. Bil je zločin, — zločin, ki se je pozneje preselil na dom in vladal tam v obliki zakonolomstva — samo zaradi denarja.

"Reni je bila nekaj let starejša od mene," odgovori Maksim s tihim glasom, kakor da bi se boril sam seboj.

Dvignil je glavo in gledal Karolino. Bil je prepričan, da ji sme zaupati vse, kajti zdela se mu je tako odkritostna in razumna. In Maksim ji je pravil povest iz preteklosti, ne zaporedoma, kakor se je godila, temveč v pretiranih kosih in v nepopolnih odlomkih, katere si je morala ona sama potem setavljati in zlivati v enotno sliko. Ali je s svojo izpovedjo zadostil stari mrtni napram očetu, s katerim sta bila nekoč tekmeča, kar je povzročilo, da sta še danes takorekoč tuja med seboj brez vsakih ožjih vezi? Maksim ga ni tožil; jeza je bila njemu neznan stvar. Vendar je zdajpazdaj osolil svojo povest s porogljivim smehom, kakor da bi se mu gabilo to stikanje po črni preteklosti, ki ne dela očetu niti najmanjše žesti.

Karolina je imela torej malo po malo vso grozno sliko v celoti: Sakard je prodal svoje ime in se poročil z zapeljano deklico za denar; Sakard v dveh svojega bogastva in blazno razkošnega življenja je popolnoma zmešal pamet ubogi mladi ženi, in ko je zopet padel v denarno stisko, mu je morala s lastnim podpisom jamčiti, da bo s svojim lastnim telesom skrbel za nove dohodke; nato je Sakard toleriral v svoji hiši obiskovalce svoje žene, ki so ji kvarili zdravje in med temi je bil tudi njegov sin; napri je oči kakor dober patrijarh, ki je zadovoljen, če se ljudje zabavajo kolikor morejo... Denar, kralj denar, bog denar... Denar — nad krvjo... Denar nad solzami... Denar, čaščen in ljubljen nad vsem, kar je človeškega... Denar je več, kakor vsi vzdihi zvižajočih se teles, ki so ginila in se ginejo v blatu zaradi denarja... In kakor je rasel kupičen denar, tako se je pred Karolino razvijal Sakard, odprt in mrg, v svoji diabolski preteklosti. Ko je pa pomislila, da je tudi ona v pesteh tega nestvara, da je bila tudi ona tolikokrat njegova, jo je popadla groza in mraz, da ji je bilo zdvijati.

"Tako, zdaj veste," pripomni Maksim, ko je končal. "Smilili ste se mi, ko sem Vas videl v težkem položaju in zato je bolje, da veste in da se znate čuvati za v bodoče. Ali prosim Vas, ne jemljite si preveč k sreči! Zelo bi mi bilo žal, kajti trpljenje bo edino Vaše, oče se ne bo zmenil. Razumete li zdaj, zakaj mu ne zaupam niti rdečega centa?"

Ona ni odgovorila. Njeno grlo je bilo kakor zamašeno in v njenem srcu je počival nož. Maksim je vstal in pogledal in ogledalo z zavestjo poholjanega človeka, ki živi pravilno življenje.

"Tako življenje, kot ga vodi moj oče, postara človeka kaj kmalu. Jaz sem pa storil drugače: Oženil sem se z mladim dekletom, ki je pa kmalu umrla. Danes pa prisezam, da ga ni človeka na svetu, ki bi me pripravil do tega, da bi ponavljal stare bedastoče. Jaz — ne! Ampak moj stari je nepoboljšljiv, ker on nima zdrave pameti niti normalnega čuta."

Prijel je Karolino za roko in jo držal nekaj hipov, čuteč, da je hladna.

"Zdi se mi, da ga ne bo danes, zato grem sam. Vi pa pozabite, gospa! Vedno sem mislil, da ste krepki in odločni in taki morate biti. Ena stvar je na svetu, ki naredi slabida iz človeka, in ta je, če se prepusti drugim za igračko."

Odhajal je proti vratom, a naenkrat se obrne. "Skoraj bi bil pozabil. Povejte mu, da ga uocoj pričakuje madam Jomont. Saj ste že slišali o madami Jomont, katera je spala s cesarjem Napoleonom III. eno samo noč za stotisoč frankov. Ali — ne bojte se! Kakor je blazen moj oče, se drznem upati, da ne bo v stanu plačati tako cenno za žensko."

Karolina se ni razburjala, ko je ostala sama. Padla je na stol kakor strta in se potopila v mučen molk, gledajoča enakomerno v svetliko s široko odprtimi očmi. Bilo je, kakor da bi kdo naglo odgrnil zastor pred njo in ona je morala gledati vse, vse... Cesar ni mogla prej razumeti in ker je bilo le sumljivo v daljni megli, je bilo zdaj jasno pred njo v vsi svoji kruti nagoti. Videla je Sakarda razgaljenega do dna njegove črne, finančne duše, ki se že razkrajja v komplikacijah in težkočah. Bil je mož, ki ni poznal meja in ki je služil le svojemu nagonu nebrzdano in brezpogojno, kadar je imel denar. Svojo ženo je delil s lastnim sinom in prodal je sina, prodal ženo, prodal je vse in vsakogar, kdor je padel v njegove roke... Prodajal je tudi samega sebe in prodal bi njo — da, tudi njo! — prodal bi njenega brata in koval denar iz njunih are in njunih možganov... Sakard ni bil nič drugega kakor kovač denarja, ki je metal ljudi in vse reči v topilnico in jih vživel ven — izpremenjene v denar! In v svoji briljantni viziji je videla Karolina Univerzalno, kako poti denar, kako curi denar na vse strani... kako derejo reke denarja, jezera in morja denarja — in v tem neizmernem oceanu denarja se potaplja Univer-

zalna s silnim truščem in pada, se pogriza, izgine... O — o — o, denar!... Grozni denar, ki blati in uničuje vse! —

Karolina je naglo vstala. Ne — ne, to je prestrašno! To je pregrozno! Konec mora biti tega! — Niš več ne sme ostati pri tem človeku! Njegovo izdajstvo bi mu še odpustila, ali ob misli na ves prejšnji gnoj ji je bilo, kakor da se hoče zgrediti in umreti. Kar se je zgodilo z drugimi, se lahko zgodi tudi z njo... Zločini so bili večerj in zločini bodo jutri... Takoj mora od tukaj, takoj!... Vseka minuta je živa nevarnost, da obleži v blatu in pod kupom gnoja, strta in uničena.

Karoline je prišla želja, da bi šla daleč proč. Šla bi za bratom v Orijent, ne toliko iz vročine, da ga posvari, kolikor pa, da se odtrga iz tega gnezda. Na pot, na pot — brez odloga! Še ni šest ura, še lahko vzame vlak do Marseillesa, ki gre ob osmih. Sakarda ne sme več videti! Izven njene moči je, da bi ga samo še enkrat pogledala. V Marseillesu bi kupila potrebne stvari, preden gre na parnik. Drugega ne potrebuje kakor malo perila in eno obleko, ki se da stlačiti v kovček. Četrte ure — pa je pripravljena.

Pogledala je na pisne na mizi in omahnila je trenotek. Kaj bi s tem? Ali naj vzamem seboj Čemu! Saj bo itak vse propadlo in mora propasti, ko je pa stvar gnila in šrviha v temelju. — Kljub temu je začela pobirati in skladati dokumente kot skrbna gospodinja, ki želi, da ostane vse v redu za njo. To delo je trajalo nekaj minut in v tem času se je že polegala mršlica njenega odloka. Hotela je še enkrat natančno pogledati po vseh kotih sobe, preden jo zapusti, a tedaj je pa prišel hišnik in prinesel kup pisem in časopisov.

Mehanično je gledala Karolina na pisma in med njimi je spoznala bratovo pisavo na pisnu, ki je bilo naslovljeno na njo. Prišlo je iz Damaška, kjer se je nahajal Hamelin in delal priprave za nameravano železniško proggo iz tega mesta v Beirut. Karolina je držala pisno v roki in njena prva misel je bila, da bi ga odprla in čitala čela potem, ko bo že na vlaku. Ali radovednost ji ni dala mira, dokler ga ni odprla in prečitala prvih par stavkov kar stoječa; čimdalj je čitala, tembolj je bila pozornostna in končno je sedla k mizi in se popolnoma zamaknila v bratovo pisno, ki je imelo dvajset listov.

Hamelin je moral biti posebno dobre volje, ko je pisal to pisno. Zahvaljeval se je sestri za dobre novice, ki mu jih je poslala iz Pariza in v zameno ji je poslal še boljše novice iz Orijenta. Vse kaže najbolje. Prva bilanca Generalne družbe zdinjenih parnikov napoveduje imenitne napredek. Novi parniki prinašajo velikanski dobiček, čemur se imajo zahvaliti dobri opremljeni in veliki hišnici, s katero se dišijo parniki. Inlepi se je celo pokalil v pisnu, češ, da so potovali na teh parnikih kakor na isletu. Nato je opisal pristanišče, katera je invadiral stari svet iz Zapada. Ni jih mogel več spoznati in akoraj povsod je srečal kaknega Parizana. Zgodilo se je, kakor je on prerokoval; Francija ima odprto pot v Orijent... Na podvojitih pobožjih Libanonskih gora bodo kmalu zavetela mesta. Najlepše sliko pa nudi stara Kar-meiska gora, kjer se kopljejo srebrna ruda s polnim parom. Divja pokrajina še ima človeško lice; v gigantnih gomilah raspadlih skal ki so se rušile v dolino, so našli bistre studence, ogromno plinjavo so tudi preorali in že raste pšenica, kjer se je prej šopirilo neravno grmičevje. Blizu rudnika je srasla vas, ki je imela prvja lastne kolibe, a zdaj se pa že pojavljajo kamnite hiše s vrtovi; vas bo kmalu mesto, samo še ne bo srebrna žila prebita izčrpana. Danes je tam petsto prebivalcev in čista je že dogotovljena, ki veče novo vas z mestom Saint-Jean-d'Arc. Rudniški mlini ropodejo od jutra do večera, vozovi se gibljejo in vmes odmeva pokanje konjakiš bičev in prepevanje žensk in otrok — v kraju, kjer je bila še pred par leti mrtva puščava s grobno tiho, katero je motilo le tupatanje klopotanje orlovih perutnic v zraku. Mirne in metličevje pa še vedno balsamuje gorski zrak, ki je tako neizmerno čist. Dalje se je Hamelin na dolgo in široko bavil s železnicjo, ki bo tekla iz Bruze v Beirut čez Angoro in Alepo. Vse formalnosti v Carigradu so že rešene. Meritev nekaterih tauruških prelazov mu je sicer delala težkoče, ali vse je že premagano. In inlepi je pisal o prelazih in planjavah, ki se raztezajo noter do vznožja visokih gora, kjer je zna-nost odkrila bogate žile premoga in katere bo kmalu posula a tovarnam. Podrobno je opisal, kje so še označene postaje: ena tukaj, druga tam in povsod bodo vznikla mesta okrog osrja teh postaj na novi železniški proggi. Velika acetv bodoče žetve je že zasejana, vse kralj in brsti in v par letih bo tudi tam nov svet. Pisano je končal s mehkim poljubom do ljubljene sestri in z vzklikom, da se čuti popolnoma srečnega ob misli, da mu ona pomaga pri ustvarjanju novega sveta in vstajenju civilizacije v Mali Aziji, kajti tudi ona bo imela svoj prostorček v zgodovini, ker ga je že toliko časa navduševala s svojo pogumnostjo in zdravo voljo. (Dalje sledi).

Fran Albrecht:

ROMANCA.

Tih ure so prišle iz dežele blažene v mojo dušo gostovat. —

In spravljišim si, berat, sredi cerkev in palaš svoj bojaraki grad.

In pričaram si, bedak, toplo kajbcio v somrak, — zunaj pa je mraz . . .

V kajbcio jaz, samotar, spemim si zaljubljen par: to avta ti in jaz . . .

Ti in jaz — kaj nama mar zunaj zima in vihar! Postelj je pripravljena.

Postelj je široka vas, kajbcio je pisana kot ljubesen najina . . .

Pot iz noči.

M. Kozjančič:

(Koniec.)

Miklavce ga je pogledal z mirnim, resnim pogledom, nato pa ga vprašal prav tako resno in mirno:

"Mislil, da bi me res marala?"

"Zakaj ne?"

"Ko izve, kako sem hvelde od tvojega..."

"Miklavce je priklimal in nekaka otrošja radost je sijala v njegovih očeh."

"O, da... drugače... Pa še se vse to ne zgodi!"

"Ne boj se! Zgodilo se bo!"

Martin Miklavce je segel po njegovih roki, nato pa je naglo izpustil, kakor da se je nečesa prestrašil.

"Neumnosti uganjam, Marko, je dejal s potrjim in tihim glaso. "Svoje hčere vem, da ne boš dajal takemu..." in nato je umolknil in se zagledal v nebo."

In molčal je tudi Marko; niti med kosilom, ki jima ga je prinesel ješar v širokih loncih, nista izpregovorila beseda. Marko je bil del s slastjo, Miklavce pa je zajel parkrat, nato pa polpil lonce s jedjo k vratom in legel splošč zopet na klop.

Zunaj se je moralo nebo pooblačiti, kajti v ježi je postalo nekako mrazno, kakor pred večerom, in zamazane okno gorj pod stropom se je zdaj pa zdaj lahko streslo, ko da buta ob šipe močan veter.

"Menda bo deževalo," je izpregovoril naposed Marko, a Miklavce je molčal in ga komaj alikal. Zatisnil je oči in se udal vsaki misli, ki je pohitela preko njegovih možganov, pa so bile skoro vse enake ali vsaj tako sorodne kakor hčere ene materi. In ta mati je bila tiha, mirna, vasica. Želodove, tam v gorski globeli, obdana krogokrog s prijasnimi brdi, kamor so zveli takrat vsi Miklavčevi upi. Udal se je slabo ne odlojivam prepričanju, ki se je vsakrat porodilo v njegovih duši in ga ni mogel zstriti nikak pomislek in nikak dvom. Čutil je sicer v srcu neko plaho strah, ki je v nemer sicals med ta korpneče sanje, pa ko je proti večeru zopet poudaril vso slavnino in ves kruh staranu Marku, se je še čisto odločil in ni več dvomil.

"Pridem, Marko, kakor sem rekel, takoj ko bom prost," mu je zatretil, in Marko se mu je prijazno nasmehnil.

In vse tri dni potem sta snavljala načrte za bodoče življenje. Marko mu je svetoval, Miklavce pa ga je poslušal kakor očeta, in njegovo sree je bilo pri tem tako otrošje veselo, da so se mu ponoči, ko je mislil na vse to, pogosto zrasila oči.

Peti dan je Marko odšel. Miklavce ga je spremlil do vrat in mu pedal roko, njegova oča pa so ga gledale tako udano in presede, da ga je začudeno pogledal celo ješar.

In take je ostal Miklavce v ježi zopet sam; pa sedaj se mu ni zdela več tako določana, celo zadovoljen je bil, da je mogel misliti in premišljevat o svoji bodočnosti nemoteno. Prišlo so sicer trenotki, ko se je v srcu še oglašil dvom, ko je še vstrepetala neka temna plahoš nad njegovimi željami in cilji, a to je bilo le za hip, potem je bil zopet močan in v svojih sanjah še daleč tam v novem, lepšem življenju . . .

Tako se je napotil tretji dan proti večeru zopet prost in svobodno po ulici tako veselo in pomirno kakor še nikoli. Gledal je po visokih hišah, ki so stale ob straneh, po ljudeh, ki so ga srečavali, pa skoro ni videl ničesar, kajti vse njegove misli so bile tam daleč zunaj trga, na široki cestni, ki je mora prehoditi še to noč, da pride a zoro na kraj, ki postavi mejnik med njegovim sedanjim in novim življenjem. Lahke so mu bile noge, da bi najraje zaplesal, in ko se je ozrl še zunaj trga na nebo, se mu je zadelo, da gledajo vse zvezde naravnost nanj in na njegovo veselo pot. Zrak je bil hladen, čisti jesenski in tudi megla se je razvlekla čez polje, ki se je širilo ob obeh straneh ceste, a Miklavce je bilo toplo, in kadarkoli je pomislil na konec tega svojega nočnega potovanja, je

vzdihel poln neke velike sree, ki mu je bila dosedaj tako tuja . . . Vse njegovo bodoče življenje je bilo osredotočeno samo v njej, ki mu odpusti vse in postane njegov zvesti varuh do konca tega življenja, ki ga je pridel tisti večer . . . Vsa teška in blatna preteklost bo izgnila v večjo pozabljenje, kakor da je ni bilo nikoli, niti najmanjši spomin o njej ne bo osadefoval njane sree, ki jo je spoznal in našel še o pravem času . . .

Tako je romal Martin Miklavce s bogata dušo vso noč, dokler ga ni postarila jutranja zarja na visokem klancu, odkoder je zagledal spodaj pod nebo v megli globeli Želodovo Jutranja zarja, ki je gledala s svojim velikim, zelenim očesom čez slemene vzhodnih gor, je rasila svojo mehko luč tudi čez Želodovino, da so vstajale hiše in kozolet različno iz megenega mraka.

Martin Miklavce je stal pračen in trudan, kakor je bil, sredi ceste in gledal na vas in položil dlan nad oči, kakor da hoče bolje videti in njegov pogled je polzel tisti hip počasi po brdu, ki se je vzpenjalo nad vasjo vedno višje in višje. V prahu mu je postalo lahko in tako nekako sladko prijetno, da bi najraje razprostri obe roki in objel vso Želodovino in vso njeno hribovito okolico. Pa tisti hip ga je presotil stavec, ki je prišel po klancu, opiraje se na krivo palico.

"Kje je Markova bajta, da se ne vidi?" ga je vprašal Miklavce. A stavec je skimal in široko razpri brezobne željasti.

"Nobenega Marka ni v tej vasi. Vse poznam, šestdeset let sem že tukaj, a Marka ni nobenega. Nekoč, da, pred leti, o pred davnimi leti je služil pri županu neki Marko, tat in potepuh, ki so ga odgnali orožniki. Bogve, kje je sedaj nepridiprav, a bajte ni imel nikoli, še svoje hčere ne!"

Tako je dejal stavec in je odmahnil počasi naprej. Martinu Miklavcu pa so trenile trepalnice nemirno, tudi ustnice so mu vstrepetale in ves njegov obraz je postal mračen in plašen, da si je gledala vanj mlada jutranja zarja. Sklonil se je naprej, kakor da mu je naložil na pleča nekdo težko butaro, in je hitel nimalo po klancu s dolginati, skoro amahujočimi koraki. V srcu je čutil bolečino, vroče kakor žerjavico, in ves svet se mu je zdel ena sama velika in ostudna laž. Stical je trepalnice, a mu je vendar zdaj pa zdaj pripelzela po zgorelem licu debela solza, nato pa je skočil čez jarek in splezal na bližnjo lipo. Odpasal je vrvice, ki jo je imel okoli pasu, in ko se je spustil, se je veja globoko upognila . . .

Tako je obvisel tam, oblit od jutranje zarje, s zadržanim vratom in grozno iztegnjenim jezikom; njegove izbuljene oči pa so srđito gledale tja na brdo, kjer ni bilo — Markove bajte.

VIA DOLORIS.

Wilko Mast:

Zaneslo me je danes čisto nehoče na tisto pot, ki si me tolikokrat spomnila nanjo. Ena sama ura izza davnih let se je tako krčevito oprijela moje in tvoje duše; Pepina, tista ura, ko so šuhtele najine stopinje pa "Poti bolesti" . . . Mrzel piš je takrat sipal vete liste osamelih lip na hladne valove reke, polžeče pod pajčolan megile, drhtečih v beli mesečini. Hlad je bil vsenaokoli, hlad zimskega večera, ali meni je bilo, da bi bil zavriakal; zakaj kamorkoli sem pogledal po svoji duši, vsepovsod je dehtela vesna in moje besede so bile pesmi . . .

Aj, pomlad v zimi! Prešel je bil naju človek, varno udelan v debelo kušmo, sključen v toplam kožuhu, roke do komolcev zakopane v globokih žepih. Še zdaj ga slišim, kako mu je samo premrl nasek dosežala mesečina. Zanj je bila tisti večer zima, morda tako rezka zima, da se je še danes z zoro spominja, mene je božala pomlad, tako razkošna pomlad, da je ne pomnim take!

Pa kako bi ne bila pomlad, če hodi po srcu ljubezem? Če hodi s prožnimi koraki, z belimi rokami sipajoča tulipane in narcise, demantne in safire, na rubinastih ustnih nasmeih in pesem in blagoslov, kako bi ne bila pomlad? — Solnce vrh azurne kupole, krotko plahutanje peroti skor gozd, uspan v šepetajoče bajko, sanje

nad zelenim poljem, zatopljen v udano molitev: kako bi ne bila pomlad v zimi! . . .

Via doloris! Koliko potov sem preromal kdaj v življenju, nobena me še ni blagoslovila a toliko sree, in z nobene še ni pljusnilo mojo dušo toliko gorja. Ko sem danes doblodil nate, kje je bil tisti človek, ki je pred davnimi leti nosil to detinske sanje v svojem srcu; ljubezem in blagoslovil je bogve kam in bogve kje je ostal; ni se še vrnil in usojem mu je, da se ne povrne več nikoli. —

Danes je šetala pomlad po tvojih lipah, Via doloris. In kamor je stopila bela nožica, vzkliji je zelen list, in kamor se le dotakni zlati plaišč, povsod je zadehtal pojen evet. Prihajali so ljudje in so blagoslovili solnce vrh azurne kupole in krotko plahutanje peroti skor gozd, uspan v šepetajoče bajko in sanje nad zelenim poljem, zatopljenim v udano molitev. Govorili so o pomladi, in kako bi ne bilo pomladi, če hodi s srcu ljubezem, če hodi s prožnimi koraki, z belimi rokami sipajoča tulipane in narcise, demantne in safire, na rubinastih ustnih nasmeih in pesem in blagoslov! —

Pa kako bi ne bila zima v pomladi, če hodi po srcu bol? Če hodi a težkimi stopinjami, z velikimi pogledi spuščajoča hlad in groza na bledehi licih smrt in sodbo pogubljenje, kako bi ne bila zima? — Trudne kope oblakov, jden vzdihi skor gozd, ugreznjen zamolklo tožbo, solze nad zapušnim poljem, tavajočim v neskonni žalosti: kako bi ne bila zima pomladi . . .

Tako je ovela nekoč roža na rasvalino, tako je legla nekoč slana na tulipane in narcise. —

Via doloris! Kaj je bilo tredi da sem zablodil danes nate, o sem se spomnil davne blaženosti in sedanje groze! — Tisti večer sva šla s Pepino, noseča v dušo blagoslov. Šla sva brez besed, tko lepo mlada, tako lepo srečna. Kje sta že danes najini poti! Tko daleč sta se že ločili, da se jedva spoznava. Ne spominjam da bi me bilo oblagodarilo nekoč tistega večera vsaj z eno pokobno minuto. In nad njo se je dopolna enaka sodba. Mlada lea ne pešat pogubljenja, aj, zima v mladosti! —

Oddaljili sta se najini poti, kmaj da se še dosežajo pogledi. Proti horizontu hladne pozabnega greva in najine stopinje se ne nejo več nikoli. Naj bo! —

Bog s tabo, a tvojim blagoslovom in prokletstvom, Via doloris! —

Iz slovenskih naselij

Ohisholm, Minn. V nedeljo, 27. avgusta pozno zvečer, po koncertnem stavkarskem plesu, začela naša unijaka dvorana goravno pod našo uradno sobo. Onjegaseem, ki so bili hitro na cu mestu, se je zahvaliti, da so genj zadušili in da povzročijo škoda ni velika. Dvorana ima prostor za dva tisoč oseb. Če bi ni bila zgorela, ne bi imeli nikaj prostora za stavkarske večer naš "biznismani" nam ne stopijo dvorane za en večer, če jim tuji \$100.00 plačali. Tudi naše unijake listine so bile v varnosti, da zgorijo. Na kak način je ogenj nastal, se ne ve, ali smo si pa lahko.

Poročevalec

Razno.

Clayton, N. Y., 31. avgusta. Iz kanadskega tabora za vojne jetnike v Kingstonu, Ont., sta begnila Erwin John in Will Brubacher in sta iskala podpna na otoku Irwin, v letnem bitku igralke May Irwin.

Podnevu sta počivala v gozdu, ponoči sta pa hodila skozi ščvirja in goščave, dokler ni prekoralača ameriške meje.

Centralia, Ill., 31. avgusta. To mesteca je pravo farmar gnezdo a predpotopnimi naravnimi Soproggi Adolfa A. Lawa, ušla dvajset mesecev staro kučka na dva na ulico. Sosedje so radi tega strašnega greha porili in s solzami v očeh izjavili, da so morali zapreti okna, pognati doli zastore in mišati, da niso pohujšali.

Sodišče je na hinavsko oves res obsojilo mater na \$7.15 dnevnih globe. Tako se je zgodilo v keli, ki se ponaša s napredno